

Põllumehe teatmik-kalender aastavakk 2004

Austatud lugeja!

Euroopa Liiduga ühinemine on nüüd otsustatud, maaelu- ja põllumajanduspoliitika peaks paika saama. Ettevõtte majandamist võib pikemaks ajaks ette mõelda ning uute võimaluste piires kindlaid lahendusi ja alternatiive otsida. Uus põllumajandusaasta algab 1. juulil 2004. aastal juba Euroopa Liidu koosseisus. Kvaliteet, selle sõna kõige laiemas mõistes, hakkab kohut mõistma kõigis tegevusalades.

Tegija, kes on seisnud ikka madalamal kui tehtu tarvitaja, tõstetakse inimkeskses Liidus kindlalt kõrgemale. Põllumees on Euroopa ühiskonnas hädavajalik TEGIJA.



Kui Eesti põllumehel on olnud ilmast- ilma häda ilmaga, siis nüüd on juures veel üleilmastumise hädad. Selle maailma suured ja vägevad teevad ilma maailmaturul. Prognoose ja kaitset pakub aga nüüd Euroopa Liit. Aastavakk 2004 püüab avardada silmaringi ja juhtida lugejat pädevate küsimustele vastajate juurde. Kui oled hästi haritud, siis oskad ka kasutada oma teadmisi muutlikus maailmas ja vältida umbrohtumist nii põllul kui hinges. Põhjamaal peab küllaga olema mitte ainult tarkust, vaid ka jõudu ja aega, et hoolimata laisavõitu loodusest elada päikesepoolsete Liidumaadega võrreldavat elu.

Lugupidamisega MART PORILA
koostaja-toimetaja

TÄNAME PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUMI LAHKE
JA SISUKA KOOSTÖÖ EEST

© Kirilille Kirjastuse AS. Kõik õigused kaitstud.
Endla 31/13, Tallinn 10122, Eesti. ISSN 1406-5339

VASTUTAV TOIMETAJA: MART PORILA
REKLAAMITOIMETAJA: AARI RUSSAK KUJUNDAJA: LAURI LUMISTE
AASTAVAKA LOGO: JAAN TAMMSAAR VASTUTAV VÄLJAANDJA: ÜLO RUSSAK
TRÜKK: TALLINNA RAAMATUTRÜKIKODA

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
SISUKORD	4
POLIITIKA	
2004 a. märksõnad: innovaatus, koostöö ja kannatlikkus	10
Johannes Valk on Aasta Põllumees 2003	13
ELi ühise põllumajanduspoliitika reform: ühtne pindalatoetuse süsteem	15
ELi ühise põllumajanduspoliitika reform ja Eesti põllumajandus	17
Maailm muigab	19
EL ja Eesti suhted Venemaaga	20
Kas meie ja maailm või maailm ja meie	22
Liitumisleping ELga võimaldab kaitsta oma turgu	25
HARIDUS	
Türi TMK on kasvamas maahariduse keskuseks	27
Töötervishoid ja tööohutus ausse!	30
TURG	
Euroopa Liit püüab hoida tasakaalu	32
Põllumajandussaaduste väliskaubandus	36
Teraviljaturg	37
Eesti rukkileivast	40
Piimaturg	41
Lihaturg	45
Seakasvatus areneb hoogsalt	48
TEEJUHISEID PÕLLUMEHELE	
Sapard tõi tippkombaini kartulipõllule	50
Masinatöö teenuse hinnad	52
Traktorite ja teraviljakombainide ost	54
TOOTETUTVUSTUS	
A. Tammel ASi masinad	58
New Hollandilt uus traktor ja kombain	62
MTZ traktori ostjale	64
Sampo Rosenlew teeb head tööd	66
Cerea kombainiseeria	67
Usaldusväärsed adrad, traktorid, laadurid	68
Mepu läks läbivoolule	70
Valtra traktorid, Vogel & Noot adrad	72
TEEJUHISEID PÕLLUMEHELE	
GMO poolt ja vastu	73
Eesti taimekasvatus Euroliidus	76
Rohumaadelt väärtuslik saak	79
Vedelsõnnik üllatas	82
Näidispõldkatsed	84
Teravilja tootmiskulud ja tasuvus tulevikus	86
Piimatulu sõltuvus lehmast, keskkonnast ja teadmistest	88
Piimarasv on tervislik	92
Kvaliteetse piima nimel	94
Lüpsja või robot, automaatne- või vabalüpsisüsteem	96
Vaadates pinna alla	99
Täppisviljeluse mitu palet	100
Elektroonika abistab	102
Tark mees taskus	104
STATISTIKA	
Põllu- ja maamajandus arvude keeles	106
Taimekasvatus maailmas	114
Loomakasvatus maailmas	116
Põllumajandussaaduste toodang maailmas	118
Rahvastikuandmed	119
PÕLLUMEHE TELEFONIRAAMAT	120
KALENDER	126
MÄRKMED	152

Põllumajandusminister Tiit Tammsaar:

2004 a. MÄRKSIÖNAD:

INNOVAATILISUS, KOOSTÖÖ JA KANNATLIKKUS

Aasta 2003 oli põllumehele keeruline. Saari ja Lääne-Eestit kimbutas põud, Ida-Virumaal uputas. Kindlasti kajastub see ka toodangus – piima kogutoodang ja kokkuost kahaneb 2002 aastaga võrreldes kümnekonna protsendi võrra. Paljudel tuleb probleeme ka talvesöötadega, see mõjutab aga otseselt juba 2004 aastat.

Mis lihatootjail jäi ilmast puutumata, selle võtsid töösturid. Ehk nii nagu ütles üks põline põllumees: mis riik lihatootjaile tapatoetuse ja ammlematoetusena juurde maksis, selle lihakombinaadid märkamatuks enda kaukasse libistasid. Usun aga, et nii nagu ei saa igavesti kesta põud või vihmasadu, nii ei saa ka lihatootmised enam kaua tootjalt mitut nahka võtta. Selleks annab lootust Euroopa Liiduga ühinemine ja liidu põllumajanduspoliitika omaksvõtt. Eestiski hakkab peale ühinemist toimima liidule omane tururegulatsioon kõigi oma mehhanismidega, s.t. ennekõike interventsiooni kokkuostu ja eraladustamisega. Selleks on 2004 aasta eelarves ka vahendid ette nähtud. Igal juhul olen veendunud, et langustrend põllumajanduslikus tootmises on peatunud, tootmine stabiilne. Ja paljud märgid näitavad, et taas on algamas tõus. Kui piimaliitri kokkuostuhind tõuseb 2004. aasta lõpuks 4 kroonile nagu on prognoositud, siis piimatootmine kasvab kindlasti. Et piimatootmist aga üleöö ei suurenda, tuleb selleks valmistuda juba praegu.



Nii nagu oli aasta 2003 raske põllumehele, nii oli see keeruline ka põllumajandusjuhtidele. Kas on võimalik ette kujutada masinameest, kes sõidab kahte teed korraga. Aga just nii meie põllumajandus praegu edasi liigub. Ühest küljest liitume vana äraproovitud EL põllumajanduspoliitikaga, teisalt toimub selle äraproovitu samaaegne reformimine, kus me samuti aktiivselt kaasa lööme ja millega peame tulevikuotuseid tehes arvestama. Olgu siin ainult üks ja ehk

kõige lihtsam näide. Oleme ammu kuulnud, et liikmesriikidel on kõigil tootjail oma kvoodid – kui palju ja mida nad tohivad toota. Kõige rangemalt on kvootidega reglementeeritud piimatootmine. Kvootide alusel arvestatakse siis toetusi.

Reformitud poliitikaga kvote enam ette ei nähta, ka toetused on lahti seotud toodangu hulgast. See tähendab, et riik ei maksa enam piimaliitri, lihakilo ega teraviljatonna eest, maksatakse selle eest, et põllumees põldu harib. Ja teeb seda ka Euroopa mõistes kvaliteetselt. Aastaks 2013, mil oleme võrdses seisus liidu “vanade tegijatega”, kehtib meil tõenäoliselt just selline administreerimise ja toetuste süsteem. Usun eesti põllumehi sellest rohkem kasu lõikavat kui neid “vanu”. Sest näiteks meil on erastamise ja üliberaalse majanduspoliitika käigus sööti lastud 300 000 hektarit põllumaad. Et need lähiaastatel Euroopa Liidu rahade abil saaksid taas üles haritud, peavad põllumajanduspoliitikud juba praegu Brüsselis aktiivselt uksi kullutama.

Muidugi tekib küsimus, mida hakkame nendel hektaritel kasvatama? Traditsioonilise vilja ja kartuli viljelemiseks me vaevalt ühtki eurot lisaks saame. Mõned teoreetikud peavad õigeks selle maa metsastamist. Mina olen natukene teist meelt. Näiteks Saksamaal toodetakse riikliku

Minu helesiniseks unistuseks on juhtida kõik Eestisse alles jäänud pudulojused Euroopa Liidu haljendavatele aasadele.

Tiit Tammsaar

12 POLIITIKA

programmi alusel kasvatatud tehnilistest kultuuridest 2003. aastal 900 000 tonni biodiisli. Lähiaastatel peab see kogus tõusma 12-13 miljoni tonnini. Lätilgi on oma riiklik biodiisli programm vastu võetud. Miks ei võiks meiegi oma söötis maad tehniliste kultuuride alla panna? Neist võib toota muudki kui ainult kütust. Terves Euroopas on järjest nõutavamaks pakkematerjaliks kõiksugu bioplastid.

Nende tootmisel peavad peavad põllumehele appi tulema aga teadlased. Nii et järgmise aasta tähtsaimaks märksõnaks saab INNOVAATILISUS kõikjal ja kõigis.

ELiga ühinemiseks oleme valmistunud rohkem kui 10 aastat, nüüdseks on ka rahvahääletus andnud ühinemisele rohelise tule. Nii et piltlikult öeldes seisame praegusel hetkel ilusa järve kaldal, all sillerdab veepind, päike särab taevas aga vettehüpe toimub ikkagi täiesti tundmatus kohas. Paberi peal on kõik need turukaitse meetmed, toetuste süsteemid, ELi siseselt tollide kadumine kümneid kordi läbi mängitud. Kuidas need täiesti uued majandusparameetrid aga peale 1. maid 2004 realsuses

toimima hakkavad, seda ei tea keegi. Kas jõuavad kõik toetused alati õigel ajal kohale, kes või mis lisandub veel tollide kadumisel Eesti turule, kuhu võivad oma toodetega trügida Eesti tootjad? Praegu on küsimusi tõenäoliselt rohkem kui vastuseid. Kõhutunne ütleb siiski, et suurtel rahvusvahelistel kontsernidel on kergem hõivata Eesti turg kui näiteks Nõo Lihatööstusel jõuda Hispaania või Portugali turule. Kuigi võimalused on kõigile võrdsed, pole stardipakud ühesugused. Lootust meie tootjale annab aga kindlasti see, et põllumehe jaoks koalitsioonileppe tähtsaim punkt, 55% ulatuses riiklike ressursside leidmine lisaks Euroopast tulevale rahale on täidetud ja jõus ka edaspidi. Olgu siis järgmise aasta märksõnadeks lisaks innovaativsusel veel KOOSTÖÖ ja KANNATLIKKUS. Koostöö tootjate ja töötajate, koostöö erinevate ametite ja tootjate vahel ja kannatlikkus, kui alati kõik kohe ei laabu. Meie majanduskeskkond saab olema täiesti uus, kõigile tundmatu.

TIIT TAMMSAAR,
Eesti Vabariigi
põllumajandusminister



OÜ Akvedukt
Tallinna esindus
Kadaka tee 5
Tel: 0-6267878

AKVEDUKT

OÜ Akvedukt
Pärnu esindus
Lao 8 (Reidor) Boks 21
Tel: 044-78430

nüüd kõik pumba juurde!!!

veeautomaadid
individuaalpumbad
puurkaevupumbad
tühjendus-pumbad
tsirkulatsioonipumbad
sanitaarveepumbad
kastmispumbad
kütteainepumbad
purskkaevupumbad

lisaks veel

kastmis- ja tehnilised voolikud
kastmisvihmutid, -pihustid, -püstolid

ja palju, palju muud vajalikku!

oled kuival? hoopis upud? aitame!



six team

claber



JOHANNES VALK ON AASTA PÕLLUMEEES 2003

Johannes Valgu lipukiri on: “Kui parimat ei taotle, siis head tulemust ei saa.” Kvaliteetne kartul ja köögivilj ühest kohast otse tootjalt aastaringsest – see on tema parim lahendus. Ja nüüd veel – miljonid roosid!

Laheotsa talu tegutseb 1989.a. kevadest Lääne-Harjumaal Padise vallas. Talu tootmiskeskus on 1 km kaugusel ajaloolise Padise kloostri varemetest. Seega suhteliselt lähedal pealinna tarbijale, kuid küllalt eemal linna saasteulatusest.

Laheotsa talu on Eesti suurim lauakartuli- ja söögipeedikasvataja ning suuruselt teine porandikasvataja. Toodeatakse veel peakapsast ja söögikaalikat. 2003.a. koristati 240 hektarilt kokku ligi 12 000 tonni kartulit ja köögivilja. Uueks tootmissuunaks on lõikerooside kasvatamine Tallinna külje all Laagris, kus iga päev puhkeb õitsele 10 000 õit.



Laheotsa talu annab tööd umbes 80 inimesele. Kartul kasvas 165 ja köögivilj 75 hektaril, toodang oli üle 10 000 tonni. Roosid õitsevad aastaringi klaasi all 20 000 ruutmeetril ja neid jõuab müügile neli miljonit õit.

2002. aasta netokäive oli 26 miljonit krooni, 2003. aasta kümne kuuga ületas aga 40 miljoni piiri.

2003. aastal koristati Laheotsal kartuli iseliikuv kartulikombain, ainulaadne kogu Baltikumis (loe lk. 50). Aasta investeeringute maht oli 12 miljonit krooni.

Laheotsa talu on ainus ettevõtte Eestis, kes pakub laias valikus omakasvatatud kartulist ja köögiviljast valmistatud tooteid. Kõiki neid saadusi hoiustab Laheotsa oma hoidlates ja turustab müügiks ettevalmistatuna klientidele aastaringsest. Müügiks ettevalmistamine tähendab puhastamist, sorteerimist, pesemist, koorimist, keetmist, riivimist ja pakendamist.

Pakendid on väga erinevad, alates 200 grammist kuni 30 kilogrammini.

Laheotsa talu on spetsialiseerunud toitlustusettevõtete, asutuste köökide ja kaupluste varustamisele. Aastaringne hulgimüük toimub Tallinnas Kadaka teel asuvast müügilaost. Juurvilja edasimüüjateks on ka puu- ja köögiviljadega kauplevad hulgimüügifirmad. Kliendid kes soovivad töödeldud saadusi ja kättevedu, teevad tellimuse eelmisel päeval.

Suurtootjana on Laheotsa pädevate riigiasutuste järelvalve all. Taimede toitmist ja kaitsmist haiguste ning kahjurite eest tehakse kooskõlas ametlike normide ja soovustega, mis tagavad kartuli ja köögivilja kõrge kvaliteedi.

Väljavalitud sordid rahuldavad nõudlike tarbijate vajadusi. Taanis aretatud lauakartulisort Folva on kujunenud toitlustusettevõtete lemmikuks. Mugulad on ümar-ovaalsed, õhukese koorega, madalate silmade ja kollase sisuga, keevad ruttu pehmeks, ei tumene ega lagune. Talus kasvatatud kartul ja köögivilj vastab kodumaisusmärgi nõuetele.

14 POLIITIKA

Põllumajandus-Kaubanduskoja ja Maalehe konkursi Aasta Põllumees 2003 žürii esimehe professor **Olev Saveli** poolt koostatud metoodika kohaselt hinnati esimese voorus 10 punkti süsteemis kandidaatide tootmistegevust (produktiivsus, tootmiskultuur, edumeelsus, mitmekesisus, töökohtade loomine), osavõttu üleriigiliste organisatsioonide tööst, tuntust ja esinduslikkust.

Aasta Põllumees 2003 nominante oli väga erinevatelt aladelt:

Olev Aavik, Järvamaa, TAC-Ettevõtte tegevdirektor, looma- ja taimekasvatus.

Madis Ajaots, Tartumaa, Pilsu talu peremees, seemnekasvatus.

Andres Härm, Tartumaa, Haage Suurtalu omanik, taime- ja loomakasvatus.

Elle Kivistik, Harjumaa, Kiigi talu perenaine, aasta Parim Piimakarjakasvataja.

Peeter Kollist, Tartumaa, ASi Tamme Kuivatid direktor, sea- ja teraviljakasvatus.

Aarne Liiv, Jõgevamaa, Härjanurme kalatalu peremees, kala- ja vähikasvatus.

Kalev Mae, Ida-Virumaa, OÜ Revino juhataja, potilille- ja istiku- ning taime- ja loomakasvatus.

Ants Pak, Harjumaa, Kadarbiku talu peremees, köögiviljakasvatus ja -töötlemine.

Tõnu Post, Saaremaa, Kõljala POÜ juhataja, veise- ja taimekasvatus.

Hillar Pulk, Lääne-Virumaa, OÜ Maasikamäe Piimakari juhataja, veisekasvatus, koduloomade näitamine.

Lea Puur, Viljandimaa, Õunapuu talu perenaine, piimakarjakasvatus.

Märt Riisenberg, Raplamaa, Kehtna Mõisa OÜ juhataja, veise-, sea-, kana- ja taimekasvatus, vorstitööstus.

Urmas Saks, Tartumaa, Urmas Saks Hobused peremees, hobusekasvatus ja hobuturism.

Juhan Särgava, Harjumaa, ASi Saidafarm juhataja, mahepiima tootmine, töötlemine ja turustamine.

Johannes Valk, Harjumaa, Laheotsa talu peremees, kartuli-, köögivilja- ja roosikasvatus.

“Kui ma saanuks žüriid eelnevalt mõjutada, oleksin kuulutanud Aasta Põllumeheks kõik 15 kandidaati,” ütles põllumajandusminister **Tiit Tammsaar**.

President **Arnold Rüütel** ütles põllumeestele: “Kindlasti ei arva te, et Eesti ühinemise Euroopa Liiduga lahenevad probleemid nagu nõiaväel ning võime omalt poolt midagi panustamata üksnes kasu lõigata. Nii see kaugeltki ei ole. Euroopa ootab meilt tõsisest pingutusest ühiste väärtuste nimel. Põllumehele tähendab see muu hulgas kõrgendatud nõudeid toodangule ja keskkonnakaitsele ning seega ühtlasi iseenda pidevat täiendamist. Ma usun, et te olete selleks valmis. Nagu ka üha tihenevaks konkurentsiks. -//- Tahaksin teid kõiki tänada oma kutsumusele pühendumise eest. Olen kindel, et oma karastuse, töökuse ja heade ideedega olete edukad ka uutes oludes. Palju edu teile!”



Aasta Põllumehe 2003 kandidaadid kuulamas Eesti vabariigi presidendi Arnold Rüütli tervituskõnet.

ELI ÜHISE PÕLLUMAJANDUSPOLIITIKA REFORM: ÜHTNE PINDALATOETUSE SÜSTEEM

Euroopa Liidu huvide kaitseks ning edu saavutamiseks WTO läbirääkimistel tegi ELi põllumajandusministrite nõukogu ühisesse põllumajanduspoliitikasse (ÜPP) mitmeid muudatusi. Uuendati ka otsemaksete süsteemi.

Praegusel kujul peab WTO otsemakseid tootmisega seotuks ja turgu moonutavateks. Tootmisega seotud otsemaksete süsteem (*coupled payments*) asendatakse ELis tootmisega mitteseotud otsemaksete süsteemiga (*decoupled payments*). Otsetoetuste saamise õigus otsustati siduda majandamise nõuete täitmise kohustusega. Uus süsteem peaks praegustes liikmesriikides rakenduma aastast 2005, erandjuhul aastast 2007.

Liikmesriik saab valida

Ühtse otsemaksete skeemi (pindaalatoetused) rakendamisel on kaks alternatiivi.

Põhiskeem

Põllumajandustootja poolt aastatel 2000-2002 saadud otsetoetuste keskmine aastamaht jagatakse tema poolt sel perioodil kasutatud põllumajandusmaa keskmise pindalaga ning saadakse konkreetse põllumajandustootja toetusõigus hektarile.

Põllumajandustootjale kinnitatakse seega kaks näitajat: **toetusõiguse määr hektari kohta** ning **toetusõiguslike hektarite arv**. Põllumajandustootja saab toetust vaid siis, kui ta kasutab edaspidi kinnitatud arvu maahektareid.

Põhiskeemi raames ei saa taotleda toetust maale, millel kasvatatakse puu ja köögivilja ning toidukartulit.

Regionaalne skeem

Riik jagab oma põllumajandusmaa regioonideks objektiivsete kriteeriumide alusel. Arvutatakse vastavas regioonis makstud otsemaksete kogumaht perioodil 2000-2002 ning jagatakse see regioonis sel perioodil kasutusel olnud põllumajandusmaa pinnaga. Seega saadakse regionaalne otsetoetuse määr hektari kohta, mis on siis sama kõigile selle regiooni põllumajandustootjatele.

Regionaalse skeemi raames võib põlluma-

jandustootja taotleda ühtset otsemakset ka maale, millel ta kasvatab puu- ja köögivilja või toidukartulit.

Tootmisega osaline sidumine

(*partial coupling*).

Sõltumata skeemi valikust, on liikmesriigil õigus eraldada teatud osa otsetoetuste kogumahust ning maksta seda lähtuvalt põllumajanduslikust tootmisest järgides senikehtinud otsemakseskeeme:

kuni 25% teraviljatoetusest,
50% ute ja kitsetoetusest,
100% vasikate tapatoetusest

ning alternatiivina kas:

kuni 100% ammalehmatoetusest ja 40%
veiste tapatoetusest või

kuni 100% veiste tapatoetusest või
75% lihaveistetoetusest

Tootmisega osalise sidumise valiku korral vähendatakse ühtse otsemakse skeemi raames makstavat kogu toetusmahtu vastavalt riigi konkreetse toetuse toetusõiguste kogusummale. See tähendab, et kui kõiki toetusõigusi ära ei kasutata, jääb see ressurss EL eelarvesse.

Sundkesa

Sõltumata sellest, millise otsemakse skeemi liikmesriik valib, on sundkesa kohustuslik. Põhiskeemi korral on sundkesa suuruse aluseks konkreetse põllumajandustootja sundkesa pindala referentsperioodil. Regionaalse skeemi puhul jaguneb regiooni summaarne sundkesa referentsperioodil proportsionaalselt põllumajandustootjate vahel.

Nõuetele vastavus

Mõlema valiku puhul peab põllumajandustootja järgima nn kohustuslikke majandamistingimusi (*cross compliance*) ja hoidma maa heas põllumajanduslikus ja keskkondlikus korras.

Kohustuslikud majandamistingimused tulenevad ELis kehtivatest 18 õigusaktist peamiselt keskkonna-, toiduhügieeni, veteri-

naaria- ja fütosanitaarnõuete kohta, mis on Eestis harmoniseeritud. Nende mittetäitmisel vähendatakse otsetoetust proportsionaalselt. Kohustuslikud majandamistingimused jõustuvad (ühendatud otsemakse skeemi mõttes) järkjärgult aastatel 2005-2007.

Nõuandeteenistus

Liikmesriik on kohustatud looma aastaks 2007 põllumajandusliku nõuandeteenistuse, mis peab katma minimaalselt kohustuslikud majandamistingimused ning head põllumajandus- ja keskkonnatingimused. Nõuandeteenistuse kasutamisel peab andma eelise üle 15 000 eurot otsetoetusi saavatele ettevõtetele.

Muudatused piimasektori toetamisel

Vastavalt piima turukorralduse määrusele vähendatakse ELi siseturul piima tootjahinda ja hinnalangus kompenseeritakse otsetoetustega. Toetus jaguneb kahte ossa:

toetus põllumajandustootjale piimakvoodi tonni kohta ja

nn „rahvuslik ümbrik“, so toetus, mille riik peab maksma piimatootjatele, lähtudes võrdse

kohtlemise printsiibist vältimaks turumoonutusi (rakenduvad aastast 2004)

Piimasektori toetused integreeritakse ühtse otsemakse süsteemi aastast 2007, kui hindade alandamine on läbi viidud.

Üldjuhul rakendub ühtse otsemakse skeem liikmesriigis aastast 2005. Kui liikmesriik näeb selleks vajadust, võib ta rakendamise lükata edasi kuni 31. detsembrini 2006. Kuna otsemaksed rakenduvad uutes liikmesriikides üldiselt 10-aastase üleminekuperioodiga. On võimalik, et ka piimasektori otsemaksete rakendamisel pakutakse sama lähenemist. Uute liikmesriikide argumendiks on eelkõige, et piimahinna alandamine lepiti kokku peale liitumislepingu sõlmimist ning piimahinna alandamine rakendub liitumise järel, mõjutades samalaadselt nii uute, kui praeguste liikmesriikide tootjaid.

Vaatamata ühtse otsemakse skeemi rakendamise ajale peab liikmesriik sisse viima nõuetele vastavuse süsteemi ning vastava kontrolli ja sanktsioonid aastast 2005.

Pindalatoetuste rakendamine Eestis

Kuna aastatel 2000-2002 ei rakendatud kandidaatriikides ÜPP otsetoetusi, siis ei ole võimalik saada ka adekvaatseid andmeid tootjate toetusõiguste määramiseks selle perioodi alusel.

Eestis on võetud pindalatoetuste määramisel aluseks prognoositav põllumajandusmaa suurus 800 000 ha ning minimaalne toetusõiguslik maakasutus on ELi tingimuste kohaselt üks hektar.

Euroopa Liidu finantspaketi ja Eesti eelarvest täiendavate toetuste alusel on võimalik maksta 2004. aastal ühtset pindalatoetust 381 kr/ha ja toetusõigusliku maa 365 000 ha kohta põllukultuuridele (teraviljad, kaunviljad, heintaimed) 1306 kr/ha.

Pindalatoetus moodustab kogu toetuspaketist umbes ühe kolmandiku.

TOOMAS KEVVAI
Põllumajandusministeriumi
asekantsler



ELI ÜHISE PÕLLUMAJANDUSPOLIITIKA REFORM JA EESTI PÕLLUMAJANDUS

Euroopa Liidu liikmesmaade põllumajandusministrid oma koosolekul 26. juunil 2003. aastal leppisid kokku ühise põllumajanduspoliitika reformimises.

Käesoleva artikli kirjutamise ajaks oli avaldatud kokkuleppe sisu, seadusandlikud aktid avaldatakse hiljem. Järgnevalt käsitleme reformi seisukohti alustades konkreetsematest muudatustest.

*Meie pakume
farmeritele poliitikat,
mis stabiliseerib nende
sissetulekud ja
võimaldab toota seda,
mida tarbijad soovivad.*

Franz Fischler,
EL põllumajandusvolinik

Teravilja otsetoetus on ühtses põllumajanduspoliitikas ette nähtud 63 eur/t, Eesti jaoks liitumisläbirääkimistel kokkulepitud saagitaseme 2400 kg/ha põhjal tuleb hektaritoetus 2366 krooni.

Liitumisläbirääkimistel lepiti kokku liituvatele maadele järgmine üleminekuperiood protsentides täielikust Euroopa Liidu otsetoetuste mahust, mis jääb kehtima:

Teravili

Teravilja interventsioonihind jäi olemasolevale tasemele 101,31 eur/t (1585 kr/t) kuigi vahepeal kavandati vähendamist. Ka jäid samale tasemele otsetoetused 63 eur/t (986 kr/t) arvestusliku saagi tonni kohta, mis Eesti jaoks on 2,4 tonni hektarilt. Kui varem suurendati interventsioonihinda igal kuul novembrist maini 0,93 eur/t (14,55 kr/t), millal interventsioon oli lubatud, siis seda vähendati 50%. Rukki interventsioonikokkuost lõpetatakse, jääb nisu ja oder.

Turuhindade reguleerimisel on lisaks eelpoolöeldule kehtestatud tollimaksud. Kui tollimaks on näiteks 500 kr/t, siis turul tegutseval importööril on kasulik importida tervilja alles siis, kui seda saab maailmaturult osta 500 krooni võrra odavamalt, kui on Euroopa Liidu siseturu hind. Kui siseturu hind langeb madalamale kui interventsioonihind siis on müüjal kasulikum müüa vilja interventsiooni kokkuostu. Selliselt kokkuostetud vilja müümisel maailmaturule, kus hinnad on tavaliselt madalamad, peab maksma ekspordisubsiidiume. Selline müük moonutab maailmaturgu ja on põhjustanud teiste maade surve selle likvideerimiseks.

Rukki osas on interventsioonikokkuostu kogunenud peaaegu aastane saak. Euroopa Komisjoni tellitud prognoosis ennustati rukki osas hindade langust 10-30% võrreldes reformieelse tasemega 1600-1700 kr/t. Arvestustes eeldati, et varu müüakse maha kolme aastaga.

Liituvatel maadel on õigus teha lisamakseid järgmiselt:

On õigus maksta 2004 – 55%, 2005 – 60%, 2006 – 65%. Kuni 40% tasemeni võib kasutada finantsressurssi maaeluarengu meetmete eelarverealet (nõuab 20% Eesti kaasfinantseerimist). Edasine lisamakse on võimalik riigieelarvest.

Alates 2007. aastast võib teha igal aastal rahvuslikest vahenditest lisamakse +30% EL tasemest.

Järelikult, teravilja ja sellega võrdsustatud kultuuride otsetoetused olenevad iga aasta riigieelarve koostamise käigus tehtavast otsusest.

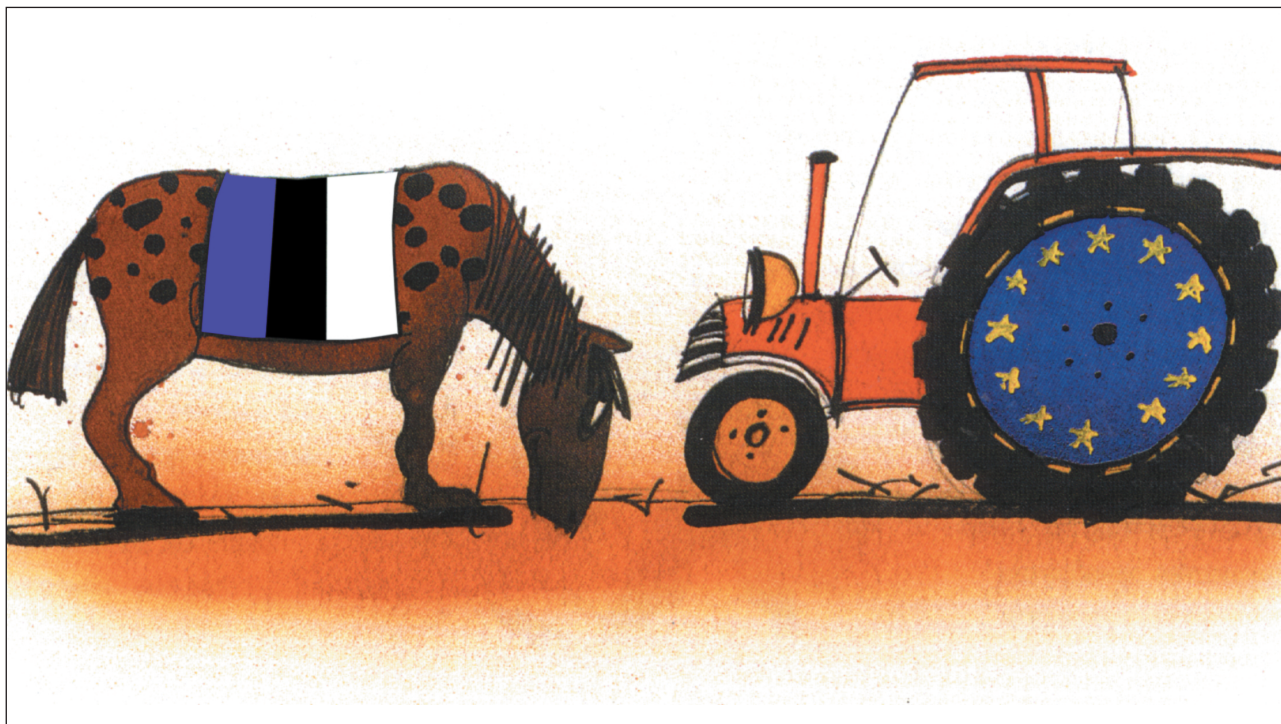
Piim

Piimatootmise tulukust reguleeritakse samadel põhimõtetel nagu teraviljadel. Kvoodid säilitatakse kuni 2014/2015 aastani. Interventsioonikokkuostu saab müüa võid ja lõsipulbrit 1. märtsist 31. augustini.

Või interventsioonihinda vähendatakse 2004. ja 2005. aastal 7% ning 2006. aastal 4%.

% EL otsetoetuste mahust

Aasta	%
2004	25%
2005	30%
2006	35%
2007	40%
2008	50%
2009	60%
2010	70%
2011	80%
2012	90%
2013	100%



Lõssipulbri interventsioonihinda vähendatakse 2004., 2005. ja 2006. aastal 5%. Hindade vähendamist kompenseeritakse otsetoetustega 2004. aastal 11,81 eur/t, 2005. aastal 23,65 eur/t ja 2006. aastast alates 35,5 eur/t (555 kr/t).

Või interventsioonikokkuostule on kehtestatud laed: 70 000 tonni 2004. aastal, mida vähendatakse 10 000 tonni kaupa aastas 30 000 tonnini 2008. aastast edaspidi. Varem kehtis piima taotlushind 30,98 eur/ ts (484,7 krooni), mida nüüd enam ei ole.

Kui eeldada, et või ja lõssipulbri interventsioonihindade vähendamise mõju on võrdse kaaluga, siis võiks oodata, et piima hind langeb 20% s.o 388 kroonini tsentneri kohta. Kavandatav kompensatsioon on 55,5 kr/ts, siis piimatootjate sissetulek oleks 444 kr/ts. Võrreldes Eesti viimaste aastate piimatootjatele laekunud ümmarguselt kolmesaja krooniga tsentneri kohta, oleks piimatootjate sissetuleku suurenemine märkimisväärne ja on suhteliselt suurem kui taimekasvatustootjate sissetuleku suurenemine.

Suurem osa otsetoetustest liidetakse kokku ühtseks otsemakseks

See on uus meede Euroopa Liidu ühises põllumajanduspoliitikas. Tõsi küll, mõned aastad tagasi see viidi sisse USA-s. Ühtsesse otsemaksesse arvatakse alates 2005. aastast teravilja, õlikultuuride, valgukultuuride, lina, linaseemne, tärklisekartuli (40%), seemnete, kuivatatud sööda, veiseliha, lammaste ja piima (alates

2006/2007) toetused. Liikmesriigid võivad rakendamist edasi lükata kuni aastani 2007. Maa hulka, millelt toetust arvutatakse, ei kuulu puu- ja köögivilja ning söögikartul.

Liikmesriigil on õigus jätta 25% kultuuride toetusest seotuks toodanguga ja osa ute ning veiseliha toetustest. Töötatakse välja 18 EL standardit keskkonna, toiduohutuse, loomade tervise ja heaolu kohta, samuti nõuded maa pidamiseks heas põllumajanduslikus ja keskkonna olukorras, mille rikkumisel vähendatakse otsetoetusi.

Liikmesriikidel on õigus valida kahe ühtse otsemakse arvestamise variandi vahel.

1. Moodustada ühtne otsemakse baasperioodi 2000-2002 saadud otsetoetuste summana iga ettevõtte kohta eraldi.

2. Määrata ühtlane toetus hektari kohta kogu riigis (regioonis) arvestades seda pinda, millele otsetoetusi maksti.

Ühtlase toetuse varianti on kõige lihtsam rakendada, kuid Eesti tingimustes jaotab see raha ümber piimatootjate kasuks. Nimelt on täielik taimekasvatustoetus 2366 kr/ha, täielik piimatootetus selle täielikul rakendamisel aastal 2007, kui arvestada tonn piima hektari kohta aga 555 krooni. Piimatootjatele oleks kasulik koht nende kahe näitaja vahel.

Ühtse otsemakse rakendamisel ja kontrollimisel on palju lahtisi küsimusi ja probleeme.

Lähtudes kogu asja põhiideest – tootja toetus ei muutu kui ta reeglite piires muudab tootmise struktuuri – võiks ennustada, et sellisel tootjal,

kes toodab nii piima kui ka teravilja on kasulik vähendada teravilja pinda ja suurendada rohu- maade, eriti aga karjamaa pinda, sest sellega kulud vähenevad ja kasum suureneb.

Muidugi on siin lisaks see risk, et poliitikat võidakse jälle muuta. Nimelt nii juhtus USA-s, kui viimastel aastatel tekkis täiendav vajadus põllumajandust toetada ja lisatoetus tehti seotult toodangu mahuga, mitte tootmisest lahtiseotuna, nagu seda vahepeal tehti.

Kui vaadata seda varianti riigi poolelt siis tekib küsimus, kuidas hinnata näiteks võimalikku teravilja külvipinna vähenemist. Kas lugeda seda normaalseks turumajanduse tingimustega kohanemiseks? Või rakendada poliitikat nii, et teravilja kasvupinna vähendamine oleks tootjatele võimalikult vähe kasulik? Võimalikud poliitika variandid ja nende mõju tootmisele ning maastikule vajavad analüüsimist ja tulemused prognoosimist.

Mille nimel on reform ette võetud?

Peamiseks eesmärgiks on tugevdada Euroopa Liidu positsioone WTO läbirääkimistel. Reformiga viiakse suur osa Euroopa Liidu põllumajanduse otetoetustest nn. sinisest kastist nn. rohelistesse kasti, mille turgu moonutav mõju loetakse tunduvalt väiksemaks.

Euroopa Komisjoni poolt tellitud uurimustes prognoositi ka toodangu mahtusid ja põllumajanduse tulusid. Toodangu maht veidi väheneb, kuid sellest piisab, et oluliselt väheneks subsideeritud ekspordi maht ja selleks vajalik finantseerimine. Tulud oluliselt ei muutu, sest ühtsele otsemaksele üleminek võimaldab vähendada kulusid tootmise struktuuri muutmise arvel.

Peab rõhutama, et need analüüsid on tehtud reformi projekti järgi. Tegemist on ka väga komplitseeritud ja ülikallite analüüsi mudelitega, millest ülevaate saamine on töömahukas ülesanne.

Vastuvõetud reformis on muudatused väiksemad. Seepärast peaks olema ka mõju toodangule ja tuludele väiksem.



VALDEK LOKO
Eesti
Maaviljeluse
Instituut

MAAILM MUIGAB

Hiina delegatsioon külastab Ameerikat. Serveeritakse hot dog'e. Üks USA diplomaat kummardab külalistele ja ütleb:

"Ma loodan, et te naudite meie populaarseid hot dog'e."

Hiina diplomaat tõuseb samuti, teeb kummarduse ja vastab:

"Meile meeldib teie kuum koer. Ka meil Hiinas süüakse koeri, aga me ei söö seda koera kehaosa, mida ameeriklased söövad."

"Kas tead, millise hernehirmutise pani Mihkel oma põllule?"

"Pole aimugi."

"Nii hirmsa, et linnud töid läinud aastal varastatud saagi tagasi!"

Geneetikute kongressil esineb ameeriklane:

"Me ristasime omavahel lehma, lamba ja kana ning saime olevuse, kes sööb rohtu, kuid annab piima, villa, liha ja mune."

Järgmise ettekande peab prantslane, kes räägib:

"Meil õnnestus ristata mesilane ja kärbes. Nii saime putuka, kes toitub sellest, mida leiab solgiaukudest ja pürgikastidest, kuid annab puhast mett."

Viimasena esineb venelane:

"Aga meil, Venemaal, ristati tarakan ja arbuus. Nüüd on nii, et nagu sa arbuusi lahti lõikad, jooksevad seemned ise laiali."

Neli meest mängivad golfi. Ühel heliseb telefon ja ta läheb eemale rääkima. Kolm meest hakkavad kiitlerna oma poegadega. Esimene lausub:

"Mul on tubli poeg. Alustas puusepana ja nüüd juhib oma ehitusfirmat. Tal läheb kohe nii hästi, et ta kinkis oma sõbrale uue maja."

Teine lisab:

"Ka mul on tubli poeg. Alustas lihtsa müügitöena ja nüüd omab isiklikku automüügi firmat. Tal läheb kohe nii hästi, et ta kinkis hiljuti oma sõbrale kaks uut autot."

Kolmas lausub:

"Pean omagi poega kiitma, sest ta alustas postiljonina, aga nüüd omab ta juba suurt pankat. Tal läheb kohe nii hästi, et ta kinkis oma sõbrale aktsiate kontrollpaki."

Neljas mees tuleb tagasi ja sõbrad räägivad, millest jutt oli ja küsivad tema poja kohta. Mees vastab:

"Kui päris tõtt öelda, siis ei ole ma üldse oma pojaga rahul. Juba viieteist aastat on ta töötanud juuksurina, hiljuti sain teada, et ta on homo, samas kui asja helgemast küljest vaadata, siis peab ta olema hea, sest tema eelmised kolm boyfriendi kinkisid talle uue maja, kaks autot ja suure panga aktsiate kontrollpaki."

Kaks poliitikut joovad baaris viskit ja vahetult enne mälukaotust hakkab üks sõpradest avameelitsema ja ütleb:

"Millised tööprad me küll oleme."

Teine poliitik, kes ei talu kriitikat, vastab:

"Ole hea ja räägi ainsuses."

Seepeale vastatakse:

"Tõepoolest, semu, milline tööbras sa oled."

Kuidas aru saada et kukevõitlusel on šotlane?

Ta võtab kukevõitlusele pardi kaasa.

Kuidas aru saada et kukevõitlusel on iirlane?

Ta paneb panuse pardile. Kuidas saab aru et maffia on kukevõitlusel?

Part võidab.

Korsika külasse saabunud turist näeb kohaliku kõrtsi ees ebatavaliselt pika habemega meest.

"Vabandage, senjoor, kuidas teil on õnnestunud kasvatada niisugune tore habe?"

"Kui mu naine kinkis mulle elektripardli, siis ma loobusin habemenoa kasutamisest."

"Hm, aga mida te pardliga tegite?"

"Mitte midagi. Ootan, millal külasse elekter pannakse."

Ärimees naaseb puhkusereisilt Mehhikosse:

"See oli lihtsalt õudne! Indiaanlased vasakul, indiaanlased paremal, mõnikord aeti meid isegi taga!"

"Mis siis sai?", huvituvad kolleegid.

"Kurat, tuli kõik nende sombreerod ja pleedid ära osta..."

EL JA EESTI SUHTED VENEMAAGA

Eesti-Vene suhete kujunemisest Euroopa Liidu laienemise järel on meil räägitud palju, kuid paraku pigem arvamuse, mitte analüüsi vormis. Põhjused selleks on olnud mitmesugused.

Esiteks napib meil tõsiselt võetavaid Venemaa tundjaid.

Teiseks polnud referendumieelses olukorras Venemaaga seotud küsitavuste ning probleemide üle arutlemine liitumist massiivselt toetava eliidi poolt populaarne juba puht propagandistlikust seisukohast.

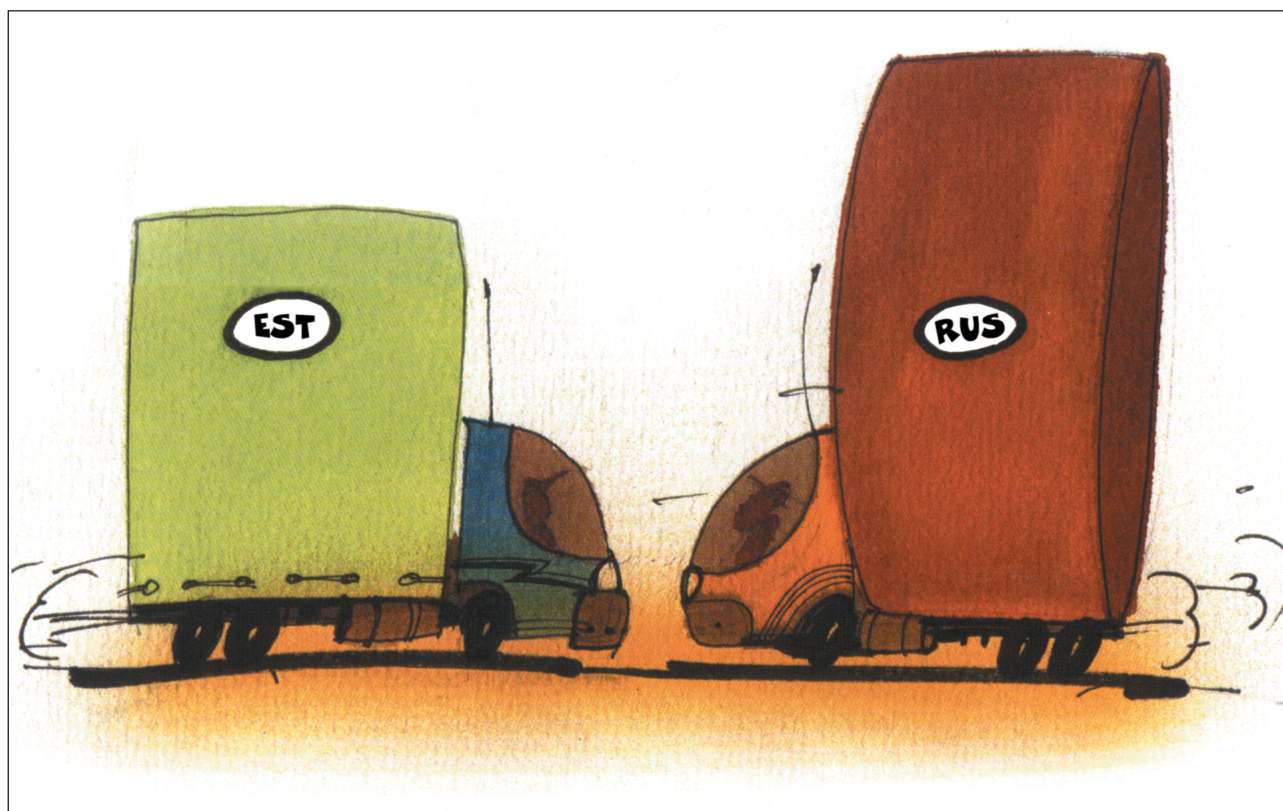
Kolmandaks uinutasime ennast paljuski soovunelmaliku mõtlemisega, nagu lahendaks ühinemine Euroopa Liiduga meie patiseisu suhtes Venemaaga automaatselt. Seesuguse suhtumise parimaks näiteks on olnud nii poliitikute kui ajakirjanduse poolt korrutatud kinnitus, nagu kaoks liitumise järel iseenesest topelttollid kaubavahetuses Venemaaga.

Eesti-Vene kaubavahetuse bilanss on Eestile tugevalt negatiivne. Selle tähtsaimaks põhjuseks on Venemaa poolt kehtestatud topelttollid Eestile.

Mis siis Eesti-Vene suhetes liitumise järel tegelikult toimuma hakkab? Pole tarvis olla prohvet, et väita: vähemalt esialgu lähevad suhted veelgi pingelisemaks. Põhjuseid on siin terve rida,

alustades Venemaa oma sisepoliitikast ning lõpetades rahvusvahelise olukorra eskaleeruva pingestumisega. Ent need moodustavad konkreetsetele sündmustele vaid raamistuse. Venemaa surve praktikas keskendub katsetele saavutada Eestilt (ja Euroopa Komisjonilt) järeleandmisi Euroopa Liidu laienemise kompenseerimiseks.

Nimelt on Vene võimud juba aastaid väitnud, et endiste kommunismimaade, veel enam aga endiste liiduvabariikide ühinemine Euroopa Liiduga toob Venemaale seoses kaubandusrežiimi muutumise ja turusuhete ümberkujumisega märkimisväärseid kahjusid, mida tuleb



analüüsida ja mis vajavad Euroopa Liidu (või tema liikmesriikide poolt) kompenseerimist. Muide, samasuguste seisukohtadega on Venemaa kõrval esinenud ka USA.

Siit jõuame paratamatult ka meie õnnetute topelttollideni. Vabatahtlikult ei kaota Venemaa neid mingil juhul. Rangelt võttes, pole tegemist enam mitte kahepoolsete vaid multilateraalsete suhete küsimusega. Alates 1. maist 2004 on topelttollid Eesti-Vene kaubavahetuses Moskvale tugevaks survevahendiks Brüsselile, saavutamaks Venemaale tähtsaid järeleandmisi üldistes kaubandus- ja turukorraldust puudutavates küsimustes.

Üldkaubavahetus Venemaaga 1993-2002 (miljardites kroonides)

Aasta	Eksport	Import	Käive	Bilanss
1993	2,41	2,03	4,44	0,38
1994	3,91	3,62	7,53	0,29
1995	3,70	4,69	8,39	-0,99
1996	4,14	5,29	9,43	-1,15
1997	7,66	8,89	16,55	-1,23
1998	6,08	7,48	13,56	-1,40
1999	4,09	8,17	12,26	-4,08
2000	4,45	12,12	16,57	-7,67
2001	6,02	11,42	17,44	-5,40
2002	7,15	11,67	18,82	-4,52

Allikas: Statistikaamet

Eesti kaubavahetuse struktuur Venemaaga 2001. a. (protsentides)

Kaubaartikkel	Põhieksport	Üldeksport
transpordivahendeid	39,4	15,5
masinaid ja seadmeid	12,5	12,5
loomseid tooteid	8,6	5,2
puitu ja puidutooteid	8,2	1,9
tekstiili ja tekstiilitooteid	5,3	1,2
valmistoidukaupu	4,7	31,7
keemiatooteid	2,5	6,3
mineraalseid tooteid	2,3	7,4
	Põhiimport	Üldimport
mineraalseid tooteid	36,5	40,3
puitu ja puidutooteid	16,9	7,9
metalle ja metallitooteid	16,5	22,0
keemiatooteid	8,5	9,4
transpordivahendeid	7,5	5,5
masinaid ja seadmeid	3,0	3,9
loomseid tooteid	2,9	1,5

Allikas: Statistikaamet

Sealjuures on oluline silmas pidada, et Venemaa ei käsitle vastaspoolele tähtsaid küsimusi kunagi separaatselt, vaid seob need paketti muude talle oluliste probleemidega. Pakette võib olla koguni mitu:

üks, mille nõudmiste teravik on suunatud konkreetselt Euroopa Komisjonile ja

teine, mille teravik on suunatud Eestile. Ülimalt loogiline on oodata, et topelttollide kaotamise (aga ka piirilepingu allkirjastamise) küsimus seotakse Venemaa poolt ühte nn. humanitaarteemadega. Meie tunneme oma senises praktikas neid teemasid siinse vene vähemuse kodakondsus- ja keeleküsimustena, aga ka Moskvale alluva Vene Õigeuskirikuga probleemidena.

Niisuguses olukorras tuleb Eestil vaadata asjadele realistlikult ning anda endale aru, et Brüsseli seisukohast on sujuvad kaubandussuhted Venemaaga kordi olulisemad kui siin elava vähemuse keelus ning kodakondsus. Või õigemini, ka nn. "vanas Euroopas" ollakse huvitatud pigem sellest, et Eestis kaoks enam kui sajatuhandene kodakondsusetute vägi. Seetõttu võib eksimist kartmata ennustada, et vastavasisulistes vaidlustes Venemaaga jääme me heal juhul lihtsalt liitlasteta, halvemal peame aga pidama oma sõda koguni kahel rindel. Mõlemal juhul on meie kaotus üksnes aja küsimus.

Mis saab Eesti-Vene suhetest aga pikemas perspektiivis? Õigupoolest on selle ennustamine raske, silmas pidades praegu Venemaal ja maailmas toimuvaid protsesse. Ent arvestades Venemaa ajaloolist ja praktilist huvi Baltimaade vastu (transiit, strateegilised küsimused, vene vähemus), võib siiski prognoosida, et suhted jäävad keeruliseks veel vähemalt kümnekonnaks aastaks. Ja seda hoolimata tõsiasiast, et Euroopa Liidu jätkuva integratsiooni tulemusena suhete raskuskeskmed tõenäoliselt mõnevõrra muutuvad.

MART HELME
suursaadik,
põllumajandus-
ministri nõunik



KAS MEIE JA MAAILM VÕI MAAILM JA MEIE

*Kui on alles "Aastavakk 2003",
heitke pilk lehekülgedele 28-29.*

Tihti peale on küsitud, mis organisatsioon see FAO on ja millega ta tegeleb. Paari sõnaga pole seda kunagi olnud võimalik selgitada ja nii on enamik küsijatest juba vastuse alul huvi kaotanud.

Huvi kaob peagi, kui tuleb juttu näljast. Nälja ja alatoitluse all kannatab 800 miljonit inimest maailmas, seega iga seitsmes maailma elanik. Kas ikka oleme väga kaugel paljudest nendest probleemidest?

Meenub alles hiljuti FAO (ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon) poolt korraldatud kohtumine liikmesriikide alalistele esindajatele, et tutvustada FAO tegevuse kajastamist meedias ja kasutatavaid võimalusi. Esinema palutud ajakirjanikust ekspert tõdes, et vaatamata pingutustele ei ole FAO populaarne meedias. Suur osa FAO poolt avaldatust ei ületa uudise künnist – ei müü!

Keda peaks oluliselt huvitama prognoos 5-10-20-50 aasta kohta? Alati ei lähe täppi ka parimad analüüsid, sest loodus on meist targem. Meie igapäevane mure on meie kõige suurem mure. See takistab hindamast lähi- ja ka kaugema tuleviku võimalikku olukorda isegi sel juhul kui homse päeva mure lahendus annaks lahendi ka tänasele, meie kõige suuremale murele.

Peale seda ettekannet sõna võtnud Euroopa suure ja tugeva põllumajandusmaa, Saksamaa, esindaja tõdes oma sõnavõtu, et maal, kus selle alaga tegeleb alla 2% elanikkonnast, pole põllumajandusuudised meedias tõesti uudised. Tekkis mõte, et kas näiteks tõdemus: "Alates homsest meil enam leiba pole," on meedias kunagi uudis või mitte?

Võib olla pakuvad huvi mõned andmed põllumajandusliku tootmise pahupoolelt.

1/3 kasvuhoonegaase põllumajandusest

Peamiselt inimtegevusest tingitud kliimamuutuste tulemusena hinnatakse temperatuuri tõusu aastaks 2030 ühe kraadi võrra ja järgmise

sajandi jooksul 2 kraadi võrra. Aastaks 2100 on prognooside alusel tõusnud maailma ookeanide tasapind 48 sentimeetri võrra.

Soojenemine on palju ebasoodsam troopilistes piirkondades kui parasvöötmes. Arenenud maad võidavad, sest ennustatakse teraviljatoodangu tõusu Kanadas, Põhja-Euroopas ja osaliselt Venemaal.

Rohkem kannatavad järgmise 50 - 100 aasta jooksul vaesed arengumaad, kuna viljaka maa osa ja saagikus väheneb suures ulatuses. FAO hinnangul väheneb teravilja kogutoodang arengumaades 10%.

Aafrikas piisab aastaks 2020. ainuüksi 2-3 protsendilisest teraviljatoodangu vähenemisest, et nälja ja alatoitluse all kannatavate inimeste arv suureneks 10 miljoni elaniku võrra.

Põllumajandus on 1/3 kasvuhoonegaaside tootja. Künnimise ja põllumaade nihkumisega metsade raiumise ja põletamise teel paiskub õhku suurtes kogustes süsihappegaasi.

Rohkem kui 40% inimtegevuse poolt tekitatud metaanist tekib orgaanilise materjali lagunemise tulemusena üleujutatavatel riisipõldudel. Umbes 25% metaani tekib loomakasvatusest.

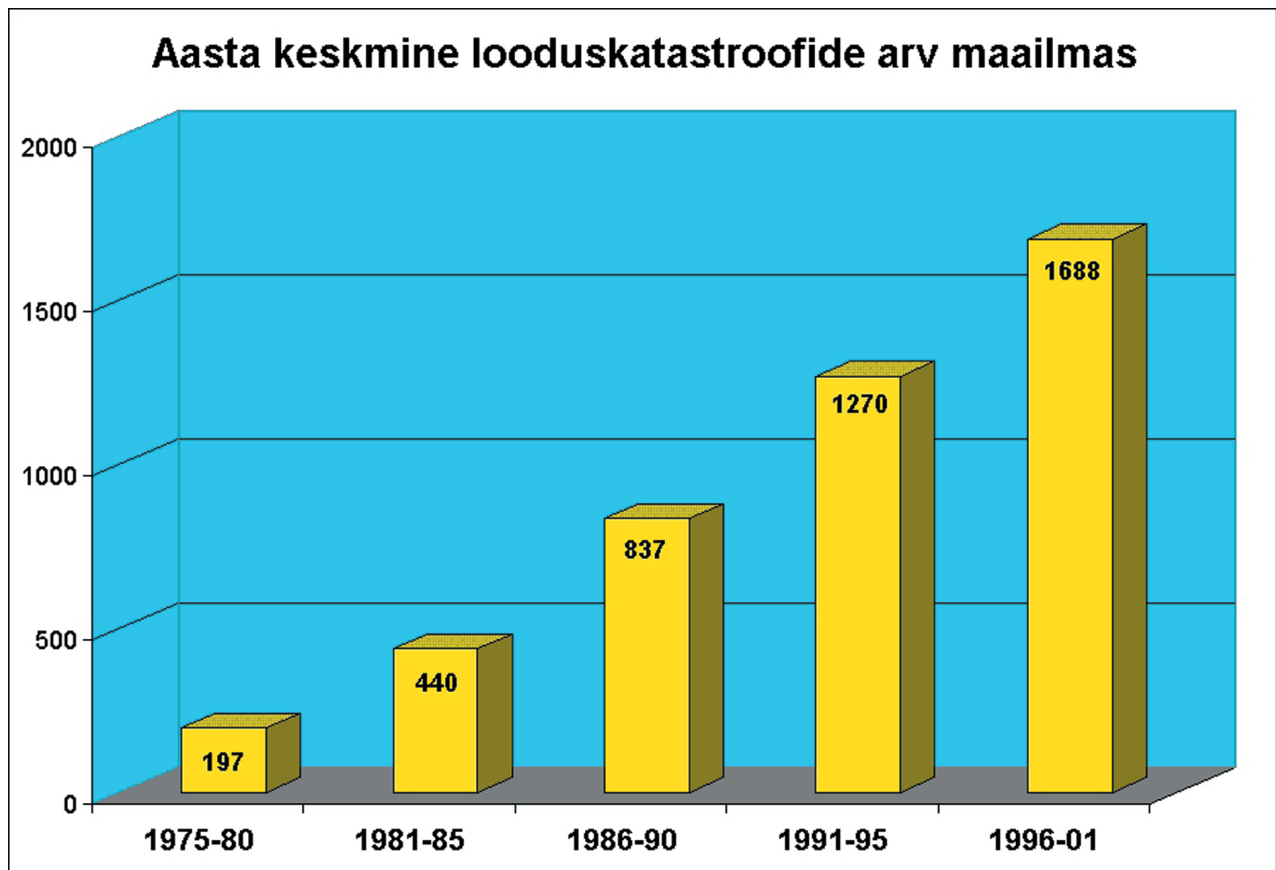
Inimtegevuse poolt põhjustatud süsihappegaasi tekkest on 80% põhjustatud põllumajandustegevuse vigadest väetamisel ja loodust reostavast sõnnikumajandusest.

Süsihappegaasi tekke vähendamine põllumajanduses on väga oluline kliimamuutuste leevendamisel. Kyoto protokollis on hinnatud, et järgneva 20-30 aasta jooksul "toodab" põllumajandusmaa 450-610 miljonit tonni süsihappegaasi aastas.

Põllumajandusel on oluline osa fossiilsete kütuste põletamise vähendamisel. Enam kui 20% praegu kasutatavast fossiilsest kütusest saaks vähese aja jooksul asendada biokütusega. Näitena võiks tuua Brasiilia, kus 6 miljonit autot sõidab osaliselt suhkruroost toodetud alkoholiga.

Looduskatastroofid sagedanevad

Looduskatastroofide sagedus suureneb. Viimase kümnendi jooksul on kolmekordistunud hukkunud, vigastatud, kodutuks jäänute ja nälgi-vate inimeste arv, jõudes 2 miljardini.



Analüüs maakera erinevate piirkondade kaupa aastatel 1975-2001 näitab, et 41% kõigist loodusõnnetustest on toimunud Aasias, järgneb Aafrika 30%, Ameerika 16%, Euroopa 10% ja Okeania 3%.

Aastate 1990-1998 vahel toimunud loodusõnnetuste analüüs näitab, et 94% maailma põhilistest loodusõnnetustest on toimunud arengumaades. Tasapisi oleme ka Eestis hakanud tunnetama neid muutusi.

Looduse ja inimtegevuse poolt esilekutsutud katastroofide majanduslik kahju on kasvanud enam kui 3800%, mis 1960ndatel oli 17 miljardit dollarit aastas ja 90ndatel aastatel 645 miljardit dollarit aastas. 2002. aastal osales FAO rohkem kui 300 hädaabi projektis 70 riigis üle maailma.

Kriitiliste ressursside hindamine ja säästlik kasutamine on üks põhilisi teemasid erinevatel FAO komiteede ja komisjonide töökoosloekutel. Maa, vesi, mets, geneetilised ressurssid ja energeetika on võtmeküsimused mitte üksnes täna, vaid ka järeltulevatele põlvetele.

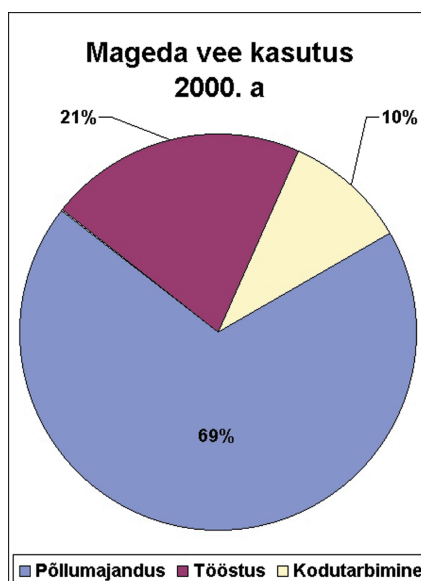
Vee ja maa liit

Aasta 2003 oli FAO poolt kuulutatud vee aastaks. 80% haritavast maast saab veevarud vihmaveest. Kogu põllumajandustoodangust 40% toodetakse niisutatavatelt põldudelt.

Eestis on orienteerivalt 60% põllumajanduslikust maast kuivendussüsteemidega. 726 748 hektarist kuivendatud maast ainult 17,4% heas, 64,3% rahuldavas ja 18,3% puudulikus seisundis. Tehtud investeeringud on olnud suured ja hädavajalikud. Nüüdseks vajab meie põhiline tootmisvahend – maa, just kuivendatud põllumajandusmaa ja samuti kuivendatud metsamaa investeeringuid, et seda korras hoida.

Palju tõsisem olukord on tulevikus, kui tänase osalise tegevusetuse tõttu peame hakkama uuendama maaparandussüsteeme. Kaotame tootmisressurssi, mida on tulevikus veelgi enam vaja kui täna.

Aastad on näidanud, et meile ei piisa ainult maade kuivendamiseks, vaid vaja läheb ka niisutamist. Niisutussüsteemi rajamise maksumus on ekspertide hinnangul 10 000-20 000

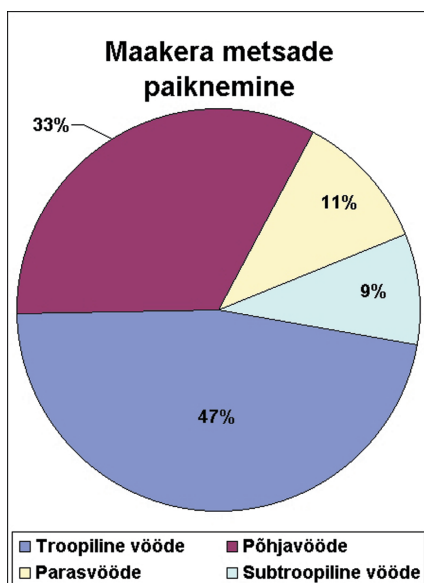


24 POLIITIKA

dollarit ühele hektarile, ega uute kuivendussüsteemide rajamine sugugi odavam pole.

2002. aastal oli niisutatavat põllumaad Aasias 42%, Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas 31%, Ladina-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas 14% ja Sahhaarast lõuna poole jäävas Aafrikas vaid 4%. Mitmed Aafrika kolleegid on kinnitanud, et veepuudust Aafrikas pole.

Siin juures sobib meenutada lugejale, et kilogrammi nisu tootmiseks kulub 1 kuupmeeter vett ja riisi jaoks 1,2 kuupmeetril.



Mets

2000. aastal oli metsaga kaetud 30% maakera pinnast, mis oli kokku 3 870 miljonit hektarit. Orienteerivalt 95% kogu metsapinnast on looduslik mets ja vaid 5% on rajatud inimeste poolt.

Üheksakümnendatel aastatel raiuti igal aastal 14,6 (sellest troopilist 12,3) miljonit hektarit metsa, kokku 94 miljonit hektarit kogu maakera katvast metsamaast. See on suurem, kui Venetsueela riigi pindala (rohkem kui 20 Eestit).

Mageveevarude kasutamine (%)

niisutamiseks:

Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika	53%
Lõuna-Aasia	36%
Ida-Aasia	8%
Lõuna poole Sahhaarat jääv Aafrika	2%
Ladina-Ameerika	1%

1990-2000 a keskmisena muutus metsaga kaetud pindala (ha):

Aafrika	- 5 264 000
Lõuna Ameerika	- 3 711 000
Põhja- ja Kesk-Ameerika	- 570 000
Aasia	- 366 000
Ookeania	- 365 000
Euroopa	+ 878 000

Niisutusvalade loomise põhiliseks takistuseks on rahapuudus. Raha aga pole võimalik saada, kui sinu perele kuuluv maalapp on vaid poole hektari suurune.

Põllumajandusmaa, kui põhilise tootmisressursi vähenemist kogu maailmas prognoositakse aastaks 2050 0,15 hektarile inimese kohta. Seega on vähenemine üle kahe korra võrreldes 0,38 ha inimese kohta 1970. aastal.

2001. aastal läbiviidud loenduse alusel on meil 875800 ha põllumajandusmaad. 2003. aasta algul oli Eesti Statistika Aastaraamat 2003 alusel Eestis elanikke 1 356 045. Meil on inimese kohta 0,65 ha põllumajanduslikku maad. See on üks meie eeliseid, see vajab nii hoolt, kui säästlikku kasutamist. Nagu eelpool kirjas, nihkub põllumajanduslik tootmine kogu maailmas põhja poole ja seda enam on olemasolevat tootmisvahendit vaja.

Kui aasta 2003 oli FAO poolt kuulutatud rahvusvaheliseks magevee aastaks, siis eelnev aasta 2002 oli mägede aasta. Enam kui pool maailma rahvastikust saab joogiks, põllumajanduseks, elektri tootmiseks ja tööstuse vajaduseks mägede vee mägedest. Meie mageveeallikate ja põhjavee hoidjateks on rabad ja metsad.

Metsade hoidmise aktiivsus on suurenenud, eriti Euroopa Liidus peale Soome ja Rootsi liitumist. Kaitse all olevate metsade pindala ulatub 479 miljonile hektarile, mis moodustab 12,4% kogu maakera metsapinnast.

Aastatel 1995-2000 laienes metsade rajamine 124 miljonilt hektarilt 187 miljonile hektarile, seega siis aastane kasv 4,5 miljonit hektarit, mis on vaid kolmandik kogu maailmas raiutavast metsast aastast.

Maailmas on lahendamist vajavaid probleeme palju. Maailmapanga (WB) ja Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) hinnangul suureneb aastani 2010 maailma summaarne sisemajanduse koguprodukt inimese kohta 1,7%. Eelmisel kümnendil oli see 0,9%. Inimese kohta SKP kasvu hinnang põhineb suuresti eeldusel, et majanduse siirdemaades on see 3,8% ja arengumaades 3,0% aastast.

ILMAR MÄNDMETS
Eesti Vabariigi
alaline esindaja
FAO juures



LIITUMISLEPING ELga VÕIMALDAB KAITSTA OMA TURGU

Arvatakse, et Elga liitudes avaneb meie turg kõikidele EL riikidele ja Eestil pole mingit mingit võimalust oma majandust kaitsta. Päris nii see siiski ei ole. Liitumisleping sisaldab ka kaitseklausleid, mida liikmesriigid saavad liitu kuuludes vajaduse korral kasutada. Lisaks üldisele majanduslikule kaitseklauslile on ka kaks erikaitseklauslit: üks siseturu, teine justiits- ja administratiivvaldkonna kohta.

Üldine majanduslik kaitseklausel kehtib kõigi liikmesriikide suhtes. Kahe erikaitseklausli alla kuuluvad meetmed on aga kohaldatavad ainult uutele liikmesriikidele, kes ei ole suutnud täita endale liitumiskõnelustel võetud kohustusi.

Üldine kaitseklausel (*general safeguard clause*) põhimõtteks on:

Kui kuni kolme aasta jooksul pärast liitumist tekivad mõnes majandussektoris tõsised raskused või oluliselt halveneb majanduse olukord, võib uus liikmesriik taotleda kaitsemeetmete rakendamist olukorra parandamiseks või mõne majandussektori kohandamiseks ühisturu majandusega.

Samasugustel asjaoludel võib ka praegune liikmesriik taotleda kaitsemeetmete rakendamist ühe või mitme uue liikmesriigi suhtes.

Liikmesriigi taotluse alusel otsustab komisjon kiirmenetlusega (*emergency procedure*) vajalikud kaitsemeetmed, vajadusel täpsustades rakendamise tingimusi ja üksikasju.

Tõsiste majandusraskuste ning liikmesriigi kiirtaotluse korral langetab komisjon otsuse 5 tööpäeva jooksul pärast taotluse ja asjakohase taustinformatsiooni saamist. Meetmed rakenduvad koheselt peale otsuse langetamist, arves-

tavad kõigi osapoolte huvisid ega sisalda piirikontrolli.

Kaitsemeetmed võivad olla isegi mingil ajaperioodil vastuolus Euroopa Ühenduse raamlepingu ning liitumislepinguga ulatuses, mis on vajalikud kaitsemeetme eesmärgi saavutamiseks. Eelistatud on siiski meetmed, mis kõige vähem takistavad ühisturu toimimist.

Siseturu kaitseklausel (*internal market safeguard clause*):

Kui uus liikmesriik ei suuda täita liitumisläbirääkimistel võetud kõiki piiritaguseid majandusliku mõjuga kohustusi ning halvab sellega ühisturu toimimist, võib komisjon kuni kolme aasta jooksul alates liitumislepingu jõustumisest, liikmesriigi motiveeritud taotluse alusel või enda initsiatiivil kasutusele võtta asjakohased kaitsemeetmed.

Meetmed peavad olema proportsionaalsed. Kõige vähem on eelistatud ühisturu toimimist takistavate ja võimalusel olemasolevate sektoraaletse kaitsemeetmete rakendamine. Kaitsemeetmeid ei tohi kasutada diskrimineerimisvahendina või varjatud kaubandustakistuse-na liikmesriikide vahel. Kaitseklausli kohaldamist on võimalik algatada juba enne liitumist monitooringu andmete põhjal nii, et meetmed jõustuksid liitumise esimesest päevast. Meetmeid rakendatakse seni, kuni nad on vältimatult vajalikud ning nad tühistatakse, kui asjakohane kohustus on täidetud. Vastavalt uue liikmesriigi edusammudele kohustuste täitmisel võib komisjon meedet kohandada. Komisjon teavitab nõukogu aegsasti enne kaitsemeetmete tühistamist ning arvestab nõukogu tähelepanekutega.

Siseturu kaitseklausel kehtib ka põllumajanduse kohta. Seda võib rakendada: kui tekivad raskused mõnes põllumajandussektoris; kui raskused on tõsised ja jäävad püsima; kui nad võivad endaga kaasa tuua antud valdkonna majandusliku olukorra tõsise halvenemise.

MAIDO PAJO
PM nõunik



Direktor Toomas Šadeiko:

TÜRI TMK ON KASVAMAS MAAHARIDUSE KESKUSEKS

Türi Tehnika- ja Maa- majanduskooli viimaste aastate vastuvõttu analüüsid võib väita, et maaeluga seotud õppevaldkondade, s.h. põllumajandushariduse populaarsus noorte hulgas on tõusnud?

Direktor Toomas Šadeiko:

Meie kooli andmed tõesti viitavad sellele. Kui veel 2001. a võtsime maa- majanduses vajalikele erialadele vastu 150 uut õpilast, siis läinud aastal 190 ja 2003. juba 280 õpilast, neist otseselt põllumajandusega seotud erialadele 120. Kokku ületas 2003. a sügisel meie õpilaste arv kooli 80-aastase ajaloo jooksul esmakordselt 500 piiri.

Hetkel on see meie jaoks ka peaaegu piiriks, sest õpilaste arvu edasine suurendamine nõuab juba suuri investeeringuid nii õppehoonetesse kui ka ühiselamutesse. Meie arengukavas on need investeeringud aga aastateks 2004-2007 ette nähtud, kusjuures põhirõhu tahame panna just õpikeskkonna kaasajastamiseks, uutesse tehnoloogiatesse ja seadmetesse, infotehnoloogiasse jne.

Kui Eesti põllumajanduslikku kutseharidust tervikuna vaadata...

...siis on see teinud vähikäiku. Plaanimajanduse lõpuaastatel oli põllumajandust õpetavaid koole paarkümmend, praegu 5-6, ülejäänud on kallist ja raskesti komplekteeruvast õppevaldkonnast loobunud. Tõele au andes on see tõenäoliselt ka üks põhjus, miks meie koolis põllumajandust õppida soovijate arv kasvab. Kindlasti on kaasa aidanud stipendiumid, mida



põllumajandusega seotud õpilastele nüüd maksta saame.

Kuidas näete põllumajandusliku kutsehariduse edasist arengut?

Usun, et põllumajandusharidus Eestis kuskile ei kao, kuid kontsentreerumine ilmselt jätkub. Lisaks kõrgharidust andvale Põllumajandusülikoolile säilivad ilmselt

1-2 suuremat põllumajanduse- ja maaeluga tegelevat kutseõppeasutust, kelle ülesannete ring oluliselt laieneb, kindlasti jäävad alles ka spetsialiseeritud koolid aiandusele, metsandusele jne.

Nii et prognooside kohaselt kaob veelgi maal asuvaid kutseõppeasutusi?

Päris nii ma ei arva. Tõenäoliselt jäävad koolituskohtadena praegused koolid alles ja neis õpetatakse teatud määral ka põllumajandusega seotud erialasid, aga need saavad olema n.ö. kodulähedased koolid, kus maaerialasid õpetatakse suhteliselt väikesele arvule sellest piirkonnast pärit noortele, kes saavad sealt teo-

reetiliste teadmiste algaasi. Praktiline väljaõpe sooritatakse aga juba maa-hariduskeskustes. On ju mõeldamatult kallis, et iga kooli juures oleks oma kaasaegne praktikabaas, kui ainuüksi traktori hind algab poolest miljonist, lüpsiplats maksab mitu miljonit jne.

Meie Türiil oleme valmis selliseks maa-hariduskeskuseks muutuma. Loodava keskuse ülesanneteks oleks noorte õpetamise kõrval ka uute erialade vajaduse selgitamine, õppekavade koostamine ja arendamine, õpetajate ja spetsialistide täiendkoolitus, põllumajandust propageerivate ürituste – näituste ja kutsevõistluste korraldamine jne.

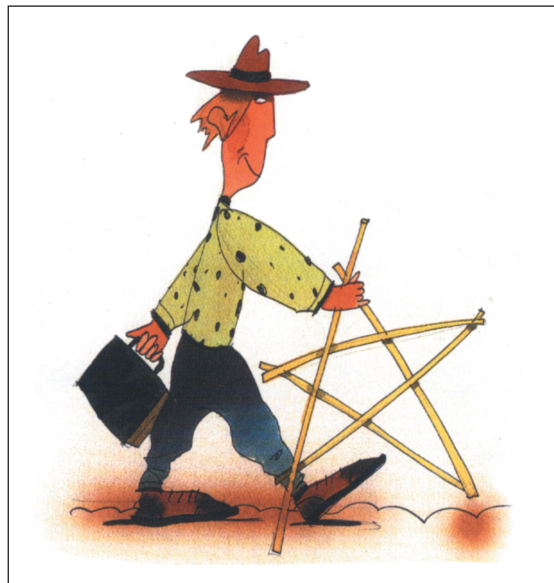
Kelleks nüüd ja tulevikus teie kooli lõpetajad saavad?

Kuigi rõhutame oma kooli loomakasvatuse suunda, on meil tegelikult nagu ühes heas suurtalus olema peab – ei saa ju loomakasvatus toimida ilma taimekasvatuse ja masinatöötajate. Nii et õpetame oma noortele põllumajandust ikkagi komplekselt. Ja lõpetajad on valmis tööks suurtalude või põllumajandusühistuste mistahes tootmisloikude juhtidena, eestöalistena. Sõnaga – keskastme juhina. Või pidama oma talu.

Kus Türi Tehnika- ja maamajanduskooli õppurid praktiseerivad?

Üle Eesti, parimates põllumajandusfirmades ja taludes. Firmadele makstav praktikatoetus on nende huvi praktikantide vastu märksa süvendanud.

Kui välisriikidest rääkida, siis on praktikapaikadeks olnud paljud Euroopa riigid alates Skandinaaviamaadest. Kesk-



KUIDAS KOMMENTEERITE TTMK KASVAMIST MAAHARIDUSKESKUSEKS?

Mati Kask, Haridusministeeriumi koolivõrgu büroo juhataja asetäitja:

Et konkurentsisis püsima jääda, toimub kogu maailmas ressursside koondamine. Seega on kutseõppekeskuste teke aja märk. Kutseõppekeskus on ühendatud juhtimisega õppeasutus, mis on moodustatud piirkonnas lähestikku asuvate kutseõppeasutuste juhtimise ühendamise. Koolid ei kao, muutub nende juhtimine. Seega jäävad alles koolituskohad, milliseid juhitakse piirkonnas ühtselt. Ühendamise eesmärgiks on liita endiste iseisvate koolide tugevad küljed.

Tegelikkuses tähendab õppetöö korraldus selliste keskustes õppijate ja õpetajate koordineeritud liikumist koolituskohtade vahel. Koolituse korraldus muudetakse mobiilsemaks, koolitus ise paindlikumaks. Selleks on koos tööandjatega välja töötatud õppekavu, mis tagab õppetöö paindlikkuse. Sellealased näited on meil kutsehariduse süsteemis juba olemas.

Lisaks õppetööle tuleb Keskuses teha arendustööd – arendada uute koolitusvaldkondade ettevalmistamiseks õppekavu, viia läbi õpetajate täiendkoolitust ja nõustamist, korraldada õpilaste kutse- ja karjäärinõustamine, piirkonna väikeettevõtjate nõustamist jne.

Andres Taimla, riigikogu liige, koolinõukogu esimees:

Kooli nõukogu koos kooli juhtkonnaga on aastaid tegutsenud selle nimel, et koondada kogu Eesti põllu- ja maamajandusõpe Türi. Oleme teinud ka Haridus- ja Teadus- ning Põllumajandusministeeriumile taotluse saada keskuseks, kus toimuks nii taseme- kui ka ümber- ja täiendõpe ning seda kõike elukestva õppe raames.

Keskuseks saamine eeldab kooli veelgi suuremat spetsialiseerumist põllu- ja maamajanduserialade õpetamisele, veelgi parema õppe- ja praktikabaasi väljaarendamist, veelgi kallima põllumajandustehnika muretsemist, õpilaste arvu suurenemist, õpetajate kvalifikatsiooni tõstmist, mitmete naaberkoolide integreerimist meie töösse jne. Aga me oleme selleks valmis.

Ka riigi seisukohalt on mõttekas investeerida põllu- ja maamajanduskeskusesse, mis on tõestanud oma elujõulisust ja konkurentsivõimet. Vastavalt riigieelarve ja RIP-i projektile peaks järgnevatel aastatel (2004.a. 6,2 milj) kooli investeeritama ligi 15 miljonit krooni.

Euroopas on meie õpilased enim oodatud Saksamaal, aga ka Šveitsis ja Luksemburgis. Ja ei maksa karta, et noored lähevad välismaale tasuta tööjõuks või on Soomes maasikakorjajaks. Mõned aastad tagasi oli küll juhtum, kus Inglise farmer arvas, et parimaks noore harimise viisiks on panna ta tapamajja kanadelt sulgi kitkuma, aga see tema arvamuseks jäigi. Kool on kohustatud praktika läbiviimist kontrollima.

Kas kõik noored lõovad peale lõpetamist ka tööturul läbi?

Eks konkurents ole karm, aga teiste koolide-

ga võrreldes me häbenema ei pea. Palju sõltub ka noorest endast. Kui ta näiteks ikkagi välismaal praktilal olles ennast hästi näitab, siis on võimalik leida tasuv töökoht piiri taga, sama kehtib ka kodumaal.

Kui palju minnakse peale lõpetamist edasi kõrgkooli?

Kooli otsene eesmärk pole kõrgkoolidele tulevaste tudengite ettevalmistamine. Aga kümnekond noort lõpetajat asub igal aastal kindlasti edasi õppima.

Küsis ÜLO RUSSAK

TTMK lööb kaasa ka rahvusvahelise põllumajandusnäituse AGRI korraldamisel.



Türi Tehnika- ja Maamajanduskool

Põhihariduse baasil:

Toitlustusteenindus	3 aastat	
Autode ja masinate remont	3 aastat	
Õmblemine ja riiete kujundamine	3 aastat	
Põllumajandus		
spetsialiseerumisega põllumajanduslikule tootmisele	3 aastat 6 kuud	
spetsialiseerumisega põllumajandusmasinatele	3 aastat 6 kuud	
spetsialiseerumisega hobusekasvatusele	3 aastat 6 kuud	AINULT TÜRIL!

Lõpetajad omandavad ka kutsekeskhariduse!

Põllumajanduslikel erialadel stipendium kuni 1000.- kuus!

Keskhariduse baasil:

Autodiagnostika	1 aasta	AINULT TÜRIL!
Hobusekasvatus	1 aasta	AINULT TÜRIL!
Asendustalunike koolitus	1 aasta	UUS ERIALA, AINULT TÜRIL!
Alternatiivne põllumajanduslik tootmine	1 aasta	UUS ERIALA, AINULT TÜRIL!
Väikeettevõtte töö korraldamine	1 aasta	
Ärikorraldus	2 aastat	



Järvamaa,
Särevere, 72101
Tel. 038 74 273
kool@tyrikkp.tyri.ee
www.tyrikkp.tyri.ee

TÖÖTERVISHOID JA TÖÖOHUTUS AUSSE!

2003.aasta maikuus käivitus üheaastane Eesti-Soome partnerlusprojekt "Töötervishoiuteenustega hõlmamise efektiivsuse suurendamine". Luuakse infrastruktuur, mis pakub töötervishoiu ja -ohutuse teenuseid põllumajandusettevõtetele.

Tolm, müra, mürgid, raskuste teisaldamine ning vananenud tehnika kasutamine suurendab tööõnnetuste ja kutsehaiguste ohtu põllumajanduses palju enam kui teistes majandusharudes. Kui ENSV ajal oli igas majandis ohutus- tehnikainsener, kes selle valdkonnaga tegeles, siis tänasel päeval on töötervishoid põllumajanduses unarusse jäetud, mistõttu ka tööõnnetuste arv on kasvanud.

Tartumaa Põllumeeste Liit tegi kaks aastat tagasi Sotsiaalministeeriumile ettepaneku kaasata EL poolt rahastatavasse Phare töötervishoiualasessse mestimisprogrammi ka põllumajandus.

Mais käivituskki üheaastane Eesti-Soome partnerlusprojekt "Töötervishoiuteenustega hõlmamise efektiivsuse suurendamine". Soome partner valiti eelkõige selle tõttu, et Soomes on töötervishoid Euroopa riikidest kõige paremini korraldatud, neil on ka Põllumajandusliku Töötervishoiu Instituut, mida ka eesti eksperdid novembrikuul külastasid.

Projekti üldine eesmärk on vähendada tööga seotud haigusjuhtumite arvu põllumeeste seas ning suurendada töötervishoiuteenustega hõlmatus ja kättesaadavust kogu Eestis. Luuakse infrastruktuur, mis pakub töötervishoiu ja ohutuse teenuseid põllumajandusettevõtetele. Projekti läbiviijad on Sotsiaalministeerium, Töötervishoiu Keskus ja Soome Töötervishoiu Instituut, põllumeestepoolseks partneriks Tartumaa Põllumeeste Liit.

Praegu vastutavad maapiirkondades tööealiste eestlaste esmatasandi tervishoiu eest perearstid, kes sageli ei oska haiguste põhjustena näha töökeskkonnast tulenevaid terviseriske, tihti jääb neil avastamata erinevate haiguste ja terviseprobleemide seotus tööga. Põllumajandusega tegelevate inimeste tervise ja töötingimuste parandamise oluline eeldus on tihhe koostöö perearstide ja töötervishoiuarstide vahel.

Teabevahetuse arendamiseks põllumajandusettevõtetes töötervishoiu ja -ohutuse küsimustes toimus juunikuul Tartus seminar, mille käigus loodi Eesti töötervishoiu ja -ohutuse võrgustiku eeskujul alavõrgustik põllumajandusega tegelevatest organisatsioonidest. Põllumajandusvõrgustiku ülesandeks on jagada ja vahetada teavet kõikide selles valdkonnas tegelevate organisatsioonide ning institutsioonidega, et suurendada põllumajanduses tegutsevate tööandjate ja töövõtjate teadlikkust. Seminaril esinesid ettekannetega Soome Töötervishoiu Instituudi eksperdid, kes jagasid oma kogemusi tööohutuse ja -tervishoiu arendamisest põllumajanduses. Lepiti kokku, et esimese sammuna koostatakse ülevaade valdkonna olukorrast Eesti põllumajanduses. Seminaril käigus moodustati põllumajandusvõrgustiku sekretariaat, kuhu kuuluvad **Eva Tammaru** Töötervishoiu Keskusest, **Ester Rünkla** Sotsiaalministeeriumist ja **Jaan Sõrra** Tartumaa Põllumeeste Liidust.

Põllumajandusvõrgustiku eduka toimimise tagamiseks on väga oluline, et informatsioon jõuaks kõikide huvigruppideni. Võrgustiku tegevuspõhimõtteid arutati septembris infokorralduse seminaril. Tutvustati soome ekspertide poolt külastatud viie Harjumaa talu töötervishoiu- ja ohutusealast seisukorda, mis ei olnud kiita. Seminaril vaagiti ka seda, milliseid tööohutuse ja töötervishoiu alaseid trükiseid on põllumeestele vaja.

Seminaridele kutsuti kõiki põllumeeste keskorganisatsioonide ja maakonnaliitude esindajaid, kahjuks osalesid kutsututest ainult pooled. Täname osalejaid, sest projekti elluviimisest saavad kasu kõik just nende organisatsioonide liikmed. Paraneb töötervishoiuteenuste kvaliteet ja kättesaadavus, tööga seotud haiguste diagnoosimine, töökohtade ohutus, inimeste tervis ning töövõime. Suureneb põllumajanduses töötavate inimeste heaolu ja paranevad töötulemused.

Tavapõllumehele ja põllumajandusettevõtte juhile luuakse internetilehekülg, kust on võimalik teada saada kõik töötervishoidu puudutav: kes ja kui suure tasu eest hindab riskitegureid, milline on töötervishoiualane

seadusandlus, milline peab olema dokumentatsioon, mida teha siis, kui juhtub tööõnnetus jmt.

Eestis on olnud mitu juhtumit, kus põllumajandusettevõtte töötajal on diagnoositud kutsehaigus. Töötaja on selle ettevõtja juures palgal olnud lühikest aega, nii et loogikast lähtudes ei saanud kutsehaigus tekkida selle ettevõtja süü läbi. Kuid töoandja on jätnud tegemata töötajat tööle võttes tervisekontrolli, riskianalüüsid ja jätnud täitmata seaduses nõutud dokumendid. Ja see maksabki talle nüüd veel kümneid aastaid

kätte – sellele töötajale tuleb maksta igakuulist hüvitist.

Et sellised vead ei korduks, antaksegi projekti raames välja *Töötervishoiu Aabits* põllumehele, kus on kirjas kõik töötervishoiu- ja ohutuse alased põhitõed ning dokumentide vormistamise kord. Raamat tuleb tasuta jagamisele põllumeeste maakonnaliitude kaudu.

JAAN SÕRRA

Tartumaa Põllumeeste Liidu esimees

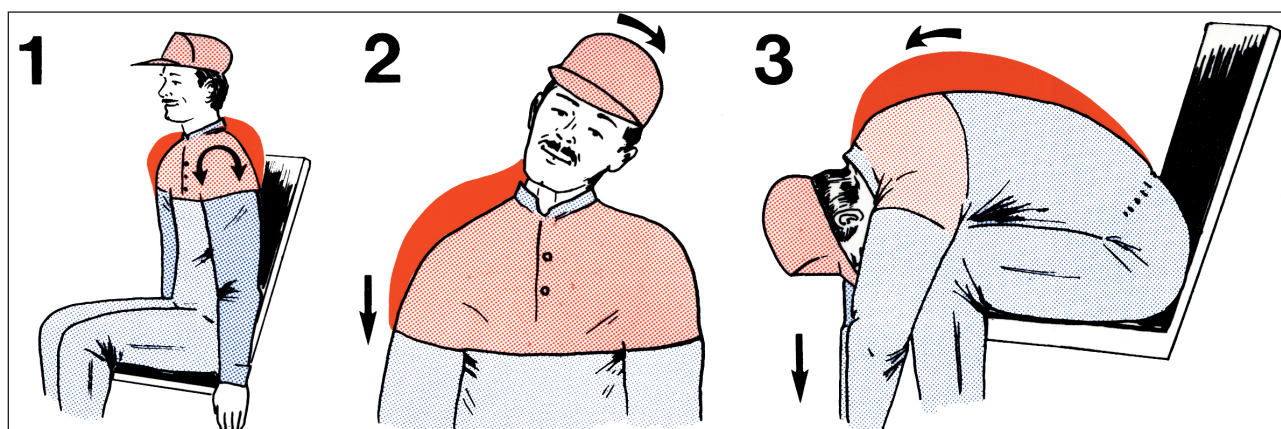
e-post: ttl@kodu.ee

AASTAVAKK SOOVIB PÕLLUMEESTE LEHEAD TERVIST JA LISAB VALIKU SOOVITUSI MASINAMEESTE LE

Soomes võib näha paljude masinate kabiinides kleebiseid, mis keelitlevad masinameest puhkepausi ajal ennast virgutama. Vaatamata masinafirmade poolt igati kiidetud kabiinide ja juhtimise mugavustele, tardub keha istmel

sundasendis ning väsivad silmad kuvarite ja mõõdikute jälgimisest.

Puhkepausil tuleks mootor välja lülitada, kuulata vaikust ja enne kabiinist väljumist teha rahulikult lõdvestusharjutusi (1, 2, 3).



1 Pöörata õlgu ette- ja tahapoole, vabane pingest.

2 Kalluta pead ühele ja teisele küljele (30 sek), langetades vastasõla.

3 Langeta pea rahulikult põlvedele ja lõdvestu 2-3 minutit.

Kabiinist väljudes ei või hüpata. Kõnni ümber masina ja tee venitusharjutusi (4, 5, 6).



4 Toeta jalg rattale või mõnele muule kõrgendile, pinguta jalapöida enda poole ning kalluta ülakeha (30 sek).

5 Vii raskus konksus jalale ja suru puusa ette-alla (30 sek)

6 Vii käsi viltu taha ja painuta end eesolevale jalale (30 sek).